

Для виробника орієнтиром якості молока є вимоги діючих стандартів на молоко, зокрема базисного вмісту в молоці білку -3,0%. Відповідно до сучасних вимог селекції у молочному скотарстві оптимальним показником вмісту в молоці жиру є 4,0%.

Таким чином можна розраховувати на 22 кг добового надою в період максимальної продуктивності корів — 100 днів від початку лактації.

$$Y = (-107,933 \times 4,0) + (-15,809 \times 3,0) + (-0,014 \times 100) + 474,064$$
$$Y = 22,044 \text{ кг}$$

Племінне поголів'я худоби української чорно-рябої породи на ДП «Чайка» є добре адаптованою породою і має високі показники продуктивності, яка зростає до 4-5 лактацій. Показники продуктивності корів — надій, питома частка в молоці жиру та білку мають високий коефіцієнт кореляції, що може використовуватись для планування основних технологічних параметрів галузі.

Івасів І. Б.

д.е.н., професор

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Фуксман О. Ю.

*Київський національний
торгівельно-економічний університет*

ЛІМІТУВАННЯ РИЗИКУ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ НА ОСНОВІ СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ

Події останніх років у міжнародному фінансово-економічному просторі засвідчили високу вразливість банківської системи до різного роду ризиків, що притаманні банківській діяльності. При цьому все більшої уваги з боку як міжнаціональних і державних регуляторів, так і менеджерів окремих банків заслуговує, поряд з кредитним, ризик незбалансованої ліквідності. Саме тому нагальною на сьогодні є необхідність розробки та впровадження якісного механізму визначення чутливості банків до ризику ліквідності в умовах високої волатильності фінансових ринків. Це, у

свою чергу, надасть можливість вдосконалити процес встановлення внутрішньобанківських лімітів з метою зменшення ризиків порушення нормативів ліквідності та підтримання останньої на оптимальному рівні.

За сучасних умов нестабільності як у зовнішньополітичній, так і у внутрішньоекономічній площині на передній план виходить інструмент стресового аналізу. Дослідженню стрес-тестування в останній час присвячується увага все більшої кількості вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків, що вказує на зростання його ролі у механізмі управління банком загалом та ліквідністю зокрема [1-5].

Для цілей проведення стрес-тестування чутливості вітчизняних банків до ризику ліквідності, на нашу думку, доречно використати у якості результуючих показників встановлені Національним банком України (далі - НБУ) нормативи ліквідності. У якості факторного показника, що впливає на стан банківської ліквідності, пропонуємо використати частку недіючих кредитів у загальному обсязі кредитного портфеля (до недіючих НБУ рекомендує відносити сумнівні та безнадійні кредити) [6].

Механізм проведення стрес-тестування, як методу визначення впливу шокової величини зміни факторного показника на неузгоджену позицію банку, передбачає встановлення за його результатами як окремих лімітів на певні внутрішні показники, так і комплексних.

Для прикладу встановлення окремого, не комплексного, ліміту наведемо алгоритм розрахунку останнього за допомогою аналізу еластичності для обраного факторного показника. На першому етапі даного виду стрес-тестування необхідно розрахувати коефіцієнти еластичності кожного нормативу ліквідності до факторного показника за допомогою стандартної функції Microsoft Excel «ЛІНЕЙН». Зазначені коефіцієнти складають: $K = -0,87$ для нормативу Н4; $K = 0,47$ для нормативу Н5; $K = -0,15$ для нормативу Н6.

Математична функція, що використовується у стрес-тестуванні за методом аналізу еластичності, має лінійний вигляд та формалізується наступним чином (*формула 1*).

$$y = K * x \quad (1)$$

де, y — результуючий показник;
 K — коефіцієнт еластичності;
 x — фактор впливу.

Нехай визначені експертним шляхом сценарії щодо значення показника частки недіючих кредитів у загальному кредитному портфелі банку складають 25%, 40%, 50% та 75%. Тоді, значення нормативу ліквідності як результуючого показника за кожним із сценаріїв розраховується (формула 2).

$$y_i = y_0 + K^*(x_i - x_0) \quad (2)$$

де, y_0 — значення результуючого показника на останню звітну дату;

x_i — значення факторного показника за i -тим сценарієм;

x_0 — значення факторного показника на останню звітну дату.

Останнім етапом проведення даного виду стрес-тестування є власне встановлення ліміту факторного показника, що визначається за допомогою проведення так званого зворотного стрес-тесту (формула 3).

$$x_{\text{Л}} = \frac{y_{\text{Л}} - y_0}{K} + x_0 \quad (3)$$

де, $y_{\text{Л}}$ — критичне значення результуючого показника, перевищення якого є недопустимим.

Варто зазначити, що у процесі аналізу можна використовувати більше одного факторного показника, що надасть можливість встановлювати комплексні ліміти (залежні від сценарію інших факторних показників). Крім того, у якості $y_{\text{Л}}$ менеджери банку можуть обирати як встановлені НБУ нормативні значення показників ліквідності, так і внутрішні ліміти, що можна використовувати у якості попереджувальних сигналів недопущення порушення зовнішніх вимог регулятора. У наведеному прикладі факторний показник частки недіючих кредитів може мати критичні значення лише для нормативу миттєвої ліквідності Н4. Так, відповідно до розрахунків за вищенаведеними формулами, якщо частка недіючих кредитів перевищить рівень 48,81%, це може стати критичним для виконання нормативу Н4. Таким чином, ліміт за цим факторним показником може бути встановлено на рівні 48%.

Отже, на нашу думку, описаний вище алгоритм проведення стрес-тестування є дієвим механізмом визначення чутливості банку до ризику ліквідності як одного з ключових етапів управління ліквідністю.

Список використаних джерел

1. Антонюк О. І. Стрес-тестування як інструмент банківського ризик-менеджменту // Бізнес Інформ. — 2013. — № 12. — С. 353-356.
2. Бездудный М., Малахова Т., Сидельников Ю. О стресс-тестировании банков // Экономические стратегии. — 2010. — № 11. — С. 80-87.
3. Quagliariello M. (2009), Stress-testing the banking system: methodologies and applications. Cambridge University Press.
4. M. Dietz, C. Levy, E. Panayiotou. So many stress-tests, so little insight. EMEA Banking Practice, May 2012.
5. Івасів І. Б., Максимова А. В. Макроекономічне стрес-тестування банків: сутність, підходи та основні етапи // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць. — К.: КНЕУ, 2011. — Вип. 18. — С. 75–85.
6. Офіційний сайт Національного банку України. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=4919415&cat_id=36800; http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=6409; http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575

Ковальчук Н. О.

к.е.н.

*Буковинський державний
фінансово-економічний університет
м. Чернівці*

ЗНАЧЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ ЇХ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

В сучасних нестабільних умовах господарювання досить гостро постає проблема втрати вітчизняними підприємствами фінансової безпеки. Серед різноманіття думок вчених стосовно визначення поняття «фінансова безпека підприємства» та підходів до її оцінки варто виокремити наступний.

Фінансова безпека представляє такий стан підприємства, який дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства в довгостроковому періоді; задовольняє потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення підприємства; забезпечує достатню фінансову незалежність підприємства; дозволяє протистояти існуючим і виникаючим небезпекам і погрозам або небажано змінити структуру капіталу, або примусово ліквідувати підприємство; забезпечує достатню гнучкість при ухваленні фінансо-

вих рішень; забезпечує захищеність фінансових інтересів власників підприємства [1].

Таким чином, серед багатьох індикаторів оцінки фінансової безпеки підприємства таких як платоспроможність, ліквідність, наявність фінансових ресурсів для відтворення основних засобів, здатність протистояти загрозам і ризикам, важлива роль належить такій характеристиці підприємства як фінансова стійкість підприємства, що визначає фінансову незалежність підприємства, можливість самостійно приймати управлінські рішення, створює передумови для задоволення потреб акціонерів підприємства. Саме фінансова стійкість, що визначає достатність власних коштів для задоволення потреби підприємства у фінансових ресурсах, є одним із головних факторів, що впливає на досягнення підприємством фінансової рівноваги та фінансової стабільності.

З огляду на це, слід визнати значну роль оцінки фінансової стійкості підприємства при діагностиці рівня його фінансової безпеки.

До основних показників, що характеризують рівень фінансової безпеки підприємства з групи показників фінансової стійкості, належать:

— коефіцієнт автономії (відношення власного капіталу до його загальної суми, нормативне значення більше 0,5);

— коефіцієнт фінансового левериджу (відношення позикових ресурсів до власного капіталу, нормативне значення менше 1);

— коефіцієнт фінансової стійкості (відношення власного капіталу до позикових коштів, норматив більше 1) [2, с.159; 3].

Значення цих показників, визначених на основі даних Державної служби статистики, як індикаторів фінансової безпеки вітчизняних промислових підприємств, відображено у таблиці 1 [4].

Таблиця 1

**ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ
ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ
ЗА ДАНИМИ ЗВЕДЕНОГО БАЛАНСУ У 2011-2013 РОКАХ**

Показник	Норматив	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,335	0,387	0,385
Коефіцієнт фінансового левериджу	≤ 1	1,984	1,581	1,600
Коефіцієнт фінансової стійкості	≥ 1	0,504	0,633	0,625

Дані таблиці 1 засвідчують позитивну зміну показників фінансової стійкості за 2011—2013 роки, незважаючи на деяке їх погіршення у 2013 році порівняно з 2012 роком. Разом з тим, слід ві-

дмітити невідповідність фактичних значень показників фінансової стійкості їх нормативам, що ставить під загрозу фінансову безпеку промислових підприємств України.

Така залежність підприємств промисловості від зовнішніх джерел засвідчує низький рівень ефективності господарювання, нездатність швидко реагувати на зміну факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, а також можливі втрати у зв'язку із залученням позикового капіталу. Особливе занепокоєння викликає стан фінансової безпеки підприємств при заданому рівні фінансової стійкості, враховуючи рівень операційної рентабельності вітчизняних промислових підприємств.

Рівень рентабельності операційної діяльності промислових підприємств України становить 4,7%, 3,4% та 3,0% у 2011 році, 2012 році та 2013 році відповідно [4]. Таке значення показників ефективності господарювання є значно меншим, ніж вартість залучення позикового капіталу, що характеризує вітчизняні підприємства як такі, що не мають можливості розрахуватись за своїми боргами, враховуючи рентабельність діяльності.

Таким чином, підвищення рівня фінансової стійкості є одним із пріоритетних і необхідних напрямів підвищення фінансової безпеки вітчизняних промислових підприємств. Питання оцінки фінансової стійкості в сучасних умовах повинно посідати одне з головних місць в галузі управління та аналізу фінансового стану підприємств України, адже слугує підґрунтям прийняття зважених та ефективних управлінських рішень в галузі підвищення рівня фінансової безпеки вітчизняних підприємств.

Список використаних джерел

1. *Портнова Г. О.* Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки / Г. О. Портнова, В. М. Антоненко // Електронний ресурс. Режим доступу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:qE6kNznxhdQJ:ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/25447/1/1%2520Portnova_GO_stattya.doc+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua.
2. *Мойсеєнко І. П.* Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко. — Львів, 2011. — 380 с.
3. *Чернега О. М.* Критерії та показники фінансово-економічної безпеки підприємства / О. М. Чернега // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1289>.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.